1311
Oblidar
(*ALDC*, VIII, 1851. *Oblidar*)

Vet aquí un concepte que, d'un costat, ha rebut significants procedents d'interferència, i, de l'altre, sovint com a segona resposta, unitats perifràstiques, que recollim sols en el comentari.

Oblidar 'no recordar alguna cosa, perdre'n la memòria' deriva del llat. vg. *OBLĪTARE, format sobre OBLĪTUS, participi del verb OBLIVISCI; doc. des del s. XIII, és el mot tradicional per a expressar aquest concepte, i es presenta alterat fonèticament així: *aublidar* 129, amb conversió de [u] inicial en [aw]- per fonosintaxi, com *aubllidar* 115, amb palatalització de *-bl-* > -[bʎ]-, *aulidar* 116, amb caiguda de la *-b-* (pensem per explicar el diftong en contextos com "intenta [w]blidar", etc.); *eubllidar* 118, amb diftong originat també per fonosintaxi ("hem *de* [w]*blidar*"). D'altra banda, ja al s. XIII, fa acte de presència *eixoblidar* (cf. oc. *eissoblidar*), amb les var. *eixoplidar* 93 i *ixoplidar* 87, 94, procedents d'un compost format ja en llat. vg. amb el prefix EX-, *EXOBLĪTARE, on el prefix EX-, convertit en *eix-* quan el verb començava en vocal, subratllava el caràcter privatiu del verb, com *eixorellar* 'tallar les orelles'.

La pressió del cast. es fa palesa en *olvidar* (var. *olviar* 186, 188-190, amb pèrdua de la *-d-* intervocàlica; *olvidar de la memòria* 141), que comença a desplaçar *oblidar* des del s. XVI; en mall. es troba doc. en Figuera, 1840 i, fora dels textos lexicogràfics, des de 1600 amb continuïtat en els segles següents (*Scripta 2013*); en val. *oblidar* figura en Mayans (1787), Sanelo (1802), Fuster (1827-1830), però Escrig (1851) a l'entrada *oblidar* ja remet a *olvidar*, mot que Belvitges (1803) i Labèrnia (1839) accepten com a normal, i que en cast. ja era corrent des del s. XII. Paral·lelament a *eixoblidar*, pel que fa a la seva formació, però d'època recent, es troba *desolvidar*, com també *desoblidar* 54, 68, formats amb el prefix *des-* (< DIS-), de caràcter negatiu, com ho era EX-.

Dos mots, *descuidar-se* i *distreure's*, van acostar-se a la idea de 'no recordar'. *Descuidar*(*-se*) (*descuit* 19) és un compost del prefix *des-*, que ja hem vist, i el verb *cuidar*, der. de COGĬTARE 'pensar', que, a través de 'estar a punt de, procurar arribar a', va desembocar en 'prestar atenció a', significat que, en forma negativa, 'no prestar atenció a', és l'esglaó per arribar a 'oblidar' ('deixar de fer una cosa per efecte de no recordar-se de fer-la', *DIEC*), especialment en ús pronominal ("*Descuydarse*. Olvidarse", Figuera, 1840); *embescuidar* 66 és un encreuament formal amb *bescuidar*, der. de *bescuit*; a propòsit del primer estadi semàntic, veurem més avall contextos de "no pensar-hi" per 'oblidar'. *Distreure*(*'s*) és una var. de *distraure* (*distràurer* 178, amb *-r* relaxada analògica), del llat. DĬSTRAHĔRE 'atreure a un costat o a l'altre; separar; etc.' que, a través de 'apartar l'atenció [d'algú a alguna cosa]', pot arribar a ser sinònim de 'oblidar'.

Les unitats sintagmàtiques estan en relació amb *memòria*, *pensar* i *recordar* amb marca negativa. Amb *memòria* s'han format expressions que recullen la idea de 'pèrdua' (*perdre* [*de*] *la memòria* 36, 95) o 'separació, allunyament' (*anar-se'n de la memòria* 36, 146-148, 163, 182; *fugir de la memòria* 76, 112; *marxar de la memòria* 20, 40), que poden ser la base del lexema *desmemoriar* 15, 22, ajudat dels models *descuidar*, *desolvidar*. A més, *memòria* pot rebre un equivalent dins el context: *anar-se'n del cap* 93, *no venir a·n es cap* 78, *fugir des cap* 74, 84; *anar-se'n de l'enteniment* 89; *no venir al pensament* 117.

Pensar (< PENSARE 'pensar, meditar'), des de l'accepció "pensar en [algú o alguna cosa], pensar a [fer quelcom]: tenir aquella cosa o persona present en l'esperit, no oblidar-se'n" (*DCVB*), precedit de l'adverbi negatiu *no*, esdevé sinònim de 'oblidar' (10, 75-77, 80, 82, 84, 90, 99, 100, 105, 109, 117, 119, 128, 155) (*no pensar*[*-hi*] 'oblidar' 32, 77, 81).

Recordar, der. de RECŎRDĀRI 'tenir record d'alguna cosa', format sobre CŎR, CŎRDIS 'cor', adquireix el matís de 'tornar a la memòria' (s. XIV) que, negativament, *no recordar*, *no recordar-se'n*, es cobreix de 'oblidar', com apareix en les enquestes en una trentena d'ocurrències (a notar *no m'ha recordat* 'ho he oblidat' 155, *no me recorda* 78, *no em sap recordar* 23). L'ús en contextos com *no se'n recorda* ha generat *enrecordar*-(*se'n*) (11 ocurrències), amb aglutinació del pronom. I encara hem de retenir *acordar*(*-se'n*) 99, 102, 119, 122, d'àrea ponentina, afí al cast., i *trascordar* 177, absent del *DCVB*, format amb el prefix *tras-*, der. de TRANS 'més enllà', com si diguéssim 'lluny de la memòria'.

Altres respostes, com *deixar*(*-se*) 53, 132, 146 o *perdre* 57, són equivalents forçats, llunyans, del concepte. L'alg. *dimenticar* 85, com a segona resposta, és un manlleu a l'it. *dimenticare*, del llat. tardà DEMENTICARE 'sortir de la ment'. A notar també la forma en relació *gicar córrer* 'deixar córrer' 12.

Des d'una perspectiva diacrònica, no fan acte de presència dos mots del cat. ant., *memorar*, pres del llat. MEMORARE, i el resultat popular d'aquest, *membrar*, eventualment usat en forma negativa, mentre que el genuí *oblidar*, florent a l'època medieval, vivent a la Franja, rep la forta competència del cast. des del s. XVI (amb l'anostrament *desolvidar*, de caràcter intensiu) i amb fort arrelament sobretot en val. i bal. *Descuidar*, d'evolució semàntica interna, igualment ha guanyat terreny dins el Principat.

Dels mots aquí reunits, són normatius *oblidar*, des del *DOrt*, 1917, i *descuidar*, des del *DIEC*$_2$, 2007.